

De Ark Ede Toerusting in het seizoen 2018 - 2019

Aantekeningen bij de toerustingsdienst op
zondag 5 november 2018

3. Schuldig

n.a.v. Psalm 32

Een zegen dat er een kerk is

‘Waar moeten we met onze schuld naartoe als ons land niets meer met Jezus heeft?’, vraagt Arnon Grundberg in een column in de Volkskrant over het manco dat onze samenleving niet meer weet wat vergeving is. Een relevante vraag, dat laten discussies rond #metoo wel zien. Vooropgesteld, ook wij christenen – die wel wat met Jezus hebben – wisten vaak niet wat vergeving is. Dat vergeving bijvoorbeeld echt iets anders is dan ‘even onder het vloerkleed vegen’ of ‘zand erover’. Dat poetsen we niet weg. Maar dat gezegd, zouden we in alle vrijmoedigheid willen vaststellen dat het een zegen is dat er in onze seculiere wereld een kerk is. De kerk als ‘ruimte’ – zo mogelijk een herkenbaar gebouw – waar mensen welkom zijn, om te bidden, te mediteren, een priester of predikant te ontmoeten, te biechten, voorbede te vragen en hun zonden te belijden. De kerk als gemeenschap, waar mensen met mensen verkeren, van mening verschillen, eenheid zoeken, elkaar verdragen en leren elkaar te vergeven. De kerk als plaats van berouw waar een Woord van de andere kant komt, en je je zonden en ellende leert kennen, en vergeving en genezing vindt. Kortom, de kerk als sacramentele ruimte van de presentie van Christus. Een zegen dat er die kerk is. Een zegen voor wie erbij hoort en voor wie er binnen loopt, met zijn ziel onder zijn arm of met een last op haar rug’ (uit: *Kontekstueel*, tijdschrift voor gereformeerd belijden nú, jrg. 32, nr. 5, mei 2018).

Vergeving

Psalm 32 zingt erover. Hij wordt gerekend tot de categorie boetepsalmen (ook 6, 38, 51, 102, 130 en 143, totaal zeven). Het is echter de vraag of die typering helemaal correct is. De aanhef van deze Psalm bevat namelijk een felicitatie, een zaligspreking (zie eerste studie over Psalm 1). Een meteen gaat het over vergeving en verzoening. Dat is de thematiek van dit lied. Beide veronderstellen echter zonde en schuld. Tegenover God en mensen. Dichter David noteert in de verzen 1 en 2 de drie gebruikelijke hebreeuwse woorden die ‘op het schuldig handelen van de mens wijzen’: in vertaling misdaad, wangedrag, zonde; of uitgedrukt in werkwoorden: breken, afwijken, doelmissen. Dat is zonde, dat maakt schuldig. Maar nu wordt juist degene zalig gesproken die deze daden vergeven zijn. Hier valt de nadruk op.

Wat is de achtergrond? Joodse traditie verbindt Psalm 32 met Psalm 51 en de affaires van David met Bathseba en Uria (zie 2 Samuël 11 en 12). Deze geschiedenis laat duidelijk zien waar het fout gaat. Pas na de ontdekkende preek van profeet Nathan komt David tot inkeer. Kennelijk heeft hij lang met zijn zonde/schuld rond gelopen. Met alle gevolgen van dien (zie verzen 3 en 4). Niet beleden zonden en niet verzoende schuld kunnen een mens fysiek en mentaal ziek maken. Psychologen spreken tegenwoordig van ‘verdringen’. Er wordt gezwegen (vers 3), er zijn nogal wat ‘doofpotten’. Soms lijken zonden generaties mee te gaan.

‘Voor menig misdadiger is het een enorme opluchting als hij uiteindelijk gepakt wordt. Zo is het ook voor de zondaar een enorme opluchting als hij door de Heilige Geest gearresteerd wordt en zijn hele verloren bestaan voor Gods aangezicht binnenste buiten wordt gekeerd. De leer van de zonde van de christelijke kerk is in wezen niet een knechting van de menselijke ziel, maar een bevrijding. Daarom is schuld het laatste dat we moeten verdringen. We moeten er juist mee voor de dag komen.’ (A. van Ruler, *Over de psalmen*).

David komt tot een bevrijdende biecht. Die haalt God als het ware vanzelf omhoog (via Nathan, zie hierboven). Er is een vertaling die leest ‘de Heer biechtte ik mijn overtreding’. David erkent zijn zonde (overigens zonder concreet te noemen), belijdt zijn schuldbesef en berouw. Johannes Calvijn merkt hierbij op dat ‘deze vrijwillige belijdenis altijd gepaard gaat met geloof’.

Maarten Luther noemt Psalm 32 een Paulinische Psalm. Paulus citeert namelijk de eerste verzen van dit lied in Romeinen 4:5-6. Centraal thema van deze brief is de rechtvaardiging door het geloof. Anders uitgedrukt: de verhouding tussen zondaar en God is goed. Hij vergeeft zonden en verzoent schuld. Op een unieke manier: in Jezus Christus. 'Hij is verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor *de zonden* van de hele wereld' (1 Johannes 2:2).

Psalm 32 heet een *masjkil*, een leerdicht, een onderwijzing (vers 1). Dit woord keert terug in vers 8, waar God sprekend als leraar wordt ingevoerd: 'Ik onderwijs en leer je de weg die begaanbaar is'. Bij het woord 'weg' kun je (ook weer) denken aan Psalm 1 waar twee wegen worden voorgesteld. Met beeldspraak van een paard en ezel wordt dit onderwijs geïllustreerd. De mens moet zich niet als deze dieren gedragen; zij hebben zelf geen inzicht en moeten daarom in toom gehouden worden om de goede weg te gaan (vers 9). God fungeert voor een mens in Woord en Geest zoals bit en toom voor deze beesten. Woord en Geest sturen (denk aan Psalm 25:2 in berijmingen).

De psalm eindigt met de oproep om blij te zijn. Wie leeft van genade en vergeving is een vreugdevol mens. Dit vult je gevoel. Het is te merken. Zij zal toentertijd vooral geuit zijn in de tempel.

Biecht

'Belijdt daarom elkaar uw zonden' (Jakobus 5:16).

'Wie met zijn kwaad alleen blijft, blijft helemaal alleen. Het kan voorkomen, dat christenen [...] *alleen* blijven en dat de laatste doorbraak naar de gemeenschap niet plaatsvindt, omdat zij weliswaar als gelovigen, als vromen, gemeenschap met elkaar hebben, maar niet als *onvromen*, als de *zondaren*. De *vrome* gemeenschap staat het immers niemand toe om zondaar te zijn. Daarom moet ieder zijn zonde voor zichzelf en voor de gemeenschap verbergen. Wij durven geen *zondaren* te zijn. De ontsteltenis bij vele christenen is zou ontzettend zijn, als plotseling een echte zondaar onder de vromen terecht zou komen. Daarom blijven wij met onze zonde alleen, in de leugen en de huicheling; want wij zijn nu eenmaal zondaren. [...] Het is echter de genade van het Evangelie, die [...] ons voor de waarheid plaatst. [...] Daarom gaf Jezus Christus aan de Zijnen het mandaat om de belijdenis aan te horen en de zonde in Zijn naam te vergeven. "Wien gij hun zonden kwijtscheldt, dien zijn ze kwijtgescholden; wien gij ze toerekent, zijn ze toegerekend" (Johannes 20:23). [...] Daarom gaat in de christelijke gemeenschap de oproep uit tot de onderlinge biecht en de vergeving als tot de grote genade van God in de gemeente.

In de biecht vindt de doorbraak naar de gemeenschap plaats.

In de biecht vindt de doorbraak naar het kruis plaats.

In de biecht vindt de doorbraak naar het nieuwe leven plaats.

In de biecht vindt de doorbraak naar het zekerheid plaats.

Betekent dit alles, dat de biecht tegenover de broeder een goddelijke wet is? De biecht is geen wet, maar een aanbod van goddelijke hulp voor de zondaar. [...] De biecht staat in de vrijheid van de christen. Wie zal een hulp, waarvan God het nodig vond die aan te bieden, zonder schade van de hand kunnen doen?' (uit: Dietrich Bonhoeffer, *Leven met elkander*).

De Heidelbergse Catechismus (een eigentijdse weergave door dr W. Verboom)

Zondag 51

Vraag: Wat bidden we met de woorden 'vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren'?

Antwoord: Wilt U ons om Jezus' wil onze zonde niet toerekenen; ook niet onze zondige aard, waaruit al onze zonden voortkomen. En geef ons uw genade om onze naaste (letterlijk: degene die ons het meest na is) te vergeven.

Gespreksvragen

1. Wat is volgens jou zonde? En schuld? En vergeving? En verzoening?
2. Ken je voorbeelden uit je eigen omgeving waarbij je een wisselwerking constateert tussen geestelijk en lichamelijk lijden?
3. Wat betekent de uitdrukking 'Uw hand drukte zwaar op mij' (vs. 4)? Heb jij dat wel eens gevoeld?
4. De vijfde bede in het Onze Vader legt een verband tussen vergeving door God en door mensen onderling. Wat betekent dit voor jou? Lees in dit verband eens het verhaal in Mattheüs 18: 23 t/m 35.
5. Welke betekenis heeft de biecht? Hoe functioneert zij in gemeente en pastoraat?